

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

УДК-336

ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ

© Вівчар О.Й., 1999

ДУ "Львівська політехніка"

Висвітлюється реальний стан інвестиційної діяльності та проблеми залучення інвестицій в Україні. Розглядаються актуальні, науково-практичні рекомендації щодо покращання механізму інвестиційних процесів

The real condition of investment activity and problems of attraction of the investments in Ukraine is covered. The recommendations concerning improvement of the mechanism of investment processes are considered urgent, scientific – practical.

Економіка України характеризується нестабільними процесами, про що свідчать економічні показники. Так, темпи змін у загальних обсягах ВВП та національного доходу взаємопов'язані зі зміною обсягів, структури та якості інвестицій. ВВП у 1997 р. в Україні становив 92,5 млрд. грн. Проти 1996 року ВВП зменшився на 3,2 %. За січень-квітень 1998 р. він становив 28,06 млрд.грн. (99,9 % від відповідного показника 1997 р.), це близько 1825 грн. на душу населення України. У структурі використання ВВП зростає питома вага товарів та послуг, що спрямовуються на особисте споживання з 53,5 % у 1996 р. до 57,1 % у 1997 р. Одночасно частка нагромадження основного капіталу зменшилася з 20,7 % у 1996 р. до 18,3 % у 1997 р. (1990 р. – 23,0 %), що свідчить про звужене відтворення економічного потенціалу країни. Обсяг капітальних вкладень в економіку України в 1997 р. становив 10,416 млрд. грн. 81,7 % від планового показника - 12,753 млрд.грн., з яких 65,1% спрямовано на будівництво виробничого призначення. Найбільший обсяг капіталовкладень здійснено підприємствами та організаціями промисловості – 42,4 %.¹

Найстрімкіше розвиваються галузі, які забезпечують споживчий ринок. Вони мають вищий рівень обігу капіталу і відіграють значну роль у формуванні інвестиційного потенціалу, що дає можливість розвиватися важкій промисловості з урахуванням попиту на її продукцію. Це приводить до зрушень в економіці. Так, у квітні 1998 р. реальний ВВП становив 100,3 % (7504 млн. грн.) порівняно з квітнем 1997 р.

У I кварталі 1998 р. капіталовкладення у розвиток економіки збільшилися проти відповідного періоду минулого року на 4,8 %, у будівництво об'єктів виробничого призначення на 2,9 %, невиробничого – на 8,9 % (див. таблицю).

¹ За даними Держкомстату

Галузева структура капітальних вкладень у I кварталі 1998 року (млн. грн.)

	Капіталовкладення підприємств усіх форм власності	
	разом	% до загального обсягу
В об'єкти виробничого призначення	1170,1	67,1
Промисловість, в т.ч.	836,6	48,0
газова	149,3	8,6
електроенергетика	96,3	5,5
вугільна	207,0	11,9
чорна металургія	157,2	9,0
сільське господарство	50,4	2,9
будівництво	24,0	1,4
транспорт	171,5	9,8
зв'язок	68,2	3,9
В об'єкти невикористаного призначення	573,5	32,9
у т.ч. в житлове господарство	375,7	21,6
Разом	1743,6	100,0

Примітка: За даними Держкомстату

З аналізу статистичних показників можна зробити висновки, що інвестиційна сфера України характеризується низькими темпами освоєння капітальних вкладень і введення виробничих потужностей, зростанням обсягів незавершеного будівництва, незадовільними параметрами структури капітальних вкладень. Зменшення інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання, зниження інвестиційної частки в бюджетах усіх рівнів, брак ефективних ринкових механізмів формування власного інвестиційного потенціалу, відсутність довгострокової концепції структурних змін, призвели до малосприятливого інвестиційного клімату в Україні, який спричинив і брак стратегічних іноземних інвестицій.

Залучення іноземного капіталу – один із важливих факторів економічного розвитку країни. Іноземні інвестиції сприяють економічному та соціальному розвитку приймаючої території, залученню передових технологій, наповненню споживчого ринку високоякісними товарами та послугами, створенню нових робочих місць. В сучасній економічній ситуації нашої країни питання щодо залучення іноземного капіталу постає досить гостро.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України за 1997 р. становив 759,2 млн. дол., що на 42 % більше ніж в 1996 р. У 1998 році надходження іноземних інвестицій в Україну становило 922 млн. дол., тобто на 21 % більше ніж за 1997 рік. Таке стрімке зростання прямих іноземних інвестицій відбулося за рахунок інвестицій на суму 180 млн. дол., яку в II кварталі 1998 року здійснила корейська компанія Daewoo у СП "Авто ЗАЗ - Daewoo". Зменшення іноземного капіталу дорівнювало 179,6 млн. дол., тому чисте збільшення капіталу нерезидента в Україні становило 742,8 млн. дол. [5].

Чітко визначена тенденція іноземних партнерів до вкладання інвестицій промислово розвинуті й географічно вигідно розташовані регіони. До їх числа належить і Львівська область. У структурі іноземних капіталовкладень, здійснених в регіони України, наша область впродовж років входить до чільної десятки.

На території Львівської області активно працюють іноземні суб'єкти господарювання. Протягом 1998 року в економіку області надійшло іноземних інвестицій на загальну суму 10,1 млн. дол. США. Отже, станом на 1.01.1999 р. загальний обсяг іноземних інвестицій, зареєстрованих управлінням зовнішніх економічних зв'язків, становить 77,2 млн. дол. Найактивнішими партнерами у сфері іноземного інвестування є юридичні та фізичні особи Угорщини (35,14 % загального обсягу іноземних інвестицій), Польщі (18,47 %), США (14,84 %) та Великобританії (8,62 %).

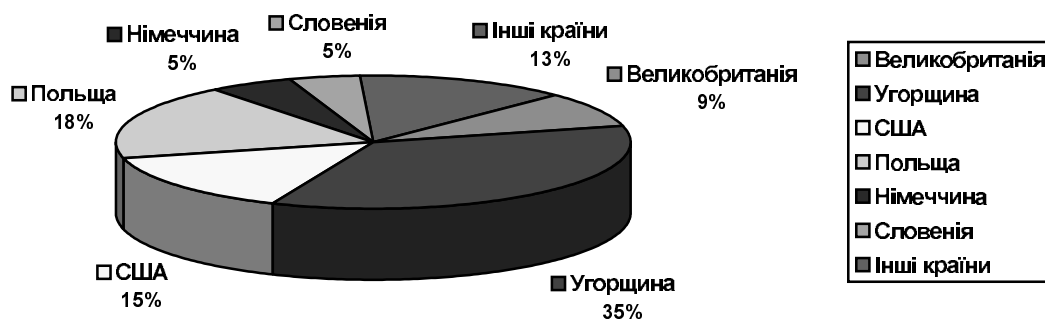

Рис.1. Структура іноземних інвестицій, зареєстрованих на території Львівської області протягом 1998 року

На території Львівської області у звітному періоді створено більше 100 підприємств за участю іноземного капіталу. Основними видами діяльності цих підприємств є виробництво газованих напоїв, взуття та пакувальних матеріалів, надання транспортних послуг, торгівля.

Створення підприємств спільно з українськими юридичними та фізичними особами і надалі залишається основною формою залучення іноземних інвестицій в економіку області. Протягом звітного періоду на їх частку припадає 5,5 млн. дол. (44,7 % від загального обсягу залучених коштів), на створення підприємств, що повністю належать іноземному інвестору – 3,9 млн. дол. (38,1 %), на підставі договорів про спільну інвестиційну діяльність – 0,7 млн. дол. (7,3 %). Крім того, необхідно відзначити значне збільшення надходжень інвестицій у підприємства, що повністю належать іноземному інвестору.

У вигляді рухомого та нерухомого майна здійснено інвестицій на суму 5,98 млн. дол. США (59,34 %), у вигляді грошових коштів на суму 3,93 млн. дол. (38,98 %), інвестицій у вигляді інтелектуальної власності – 169 тис. дол. (1,68 %).

У структурі внесеного майна найбільша питома вага припадає на виробниче обладнання для легкої, харчової та обробної промисловостей, а також транспортні засоби. Решта майнових внесків здійснені у вигляді офісного обладнання.

Обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку України в 1998 році були найбільшими від 1991 року. Насамперед завдяки, як уже зазначалось, інвестиції

(обсягом 180 млн. дол.) корейської компанії Daewoo. Однак ці зрушення на фоні надходжень прямих іноземних інвестицій до інших країн з перехідними економіками, де обсяг іноземних інвестицій в 3-7 разів вищий, не можна розцінювати як велике досягнення і не можна вважати достатніми для успішної трансформації економіки, а навпаки, існує реальна загроза того, що Україна буде нездатна найефективніше використати ці кошти через внутрішню нестабільність та суперечність законодавчої бази.

Утворенню привабливого інвестиційного клімату в Україні сприятиме раціональна інвестиційна політика, з певною питомою вагою системи державного регулювання, реформування структури власності на основі приватизації та концепція технічного переозброєння промислового виробництва із залученням коштів іноземних інвесторів. Політика уряду повинна мати стратегічною метою приєднання до ЄС, що буде сприятливою умовою для іноземних інвестицій і Україна матиме можливість стати членом величезного ринку. Для цього потрібно виконати ряд короткотермінових завдань, насамперед провести адміністративну реформу, дотримувати права інвесторів, забезпечити політичну стабільність, а також швидкість реформи на ринку праці та його мобільність.

Істотним чинником у виникненні в Україні теперішньої ситуації є недосконала податкова політика. Чинна податкова система має бути скоригована за такими основними позиціями: регламентація відношень між державою і платниками податків; несуперечливість і стабільність податкової системи протягом фінансового року, її простота і доступність; скорочення кількості податків і значне спрощення процедури їх збирання; загальне зниження податкового тягаря і захист вітчизняних виробників; реформування амортизаційної політики; підвищення ролі майнового і земельного оподаткування; реформування системи розподілу доходів; скорочення пільг.

Важливу роль в інвестиційному процесі мають відігравати додаткові ресурси, що виникають в економіці внаслідок її ринкової трансформації. Це кошти від грошової приватизації, використання можливостей внутрішнього і зовнішнього фондових ринків, від створення сприятливих економічних умов для залучення вільних грошових заощаджень населення до інвестиційної сфери, від упровадження іпотечного кредитування під заставу нерухомості та землі.

Внутрішні вклади – основний внесок в економічне зростання, в той час як іноземні – на порядок нижчі, починають діяти лише після розгортання інвестиційної активності національного капіталу. Самі по собі позитивні абсолютні значення не гарантують успіху, не меншу роль для подолання кризового становища в інвестиційній сфері відіграє структура господарського комплексу та ефективність вкладень, якість менеджменту.

1. Бізнес-огляд. 1999. № 1. С.13. 2. Квартальні передбачення. 1999. № 1. С.20. 3. Урядовий кур'єр. 1998. № 8. 19 лютого. С.13. 4. Финансовые рынки: события, факты, конъюнктура. К., 1998. С.26. 5. Окно в Украину. 1998. № 25. С.2.